

Gammel i gårde

Snart vil hver fjerde europæer tilhøre gruppen af personer over 65 år. Den demografiske udvikling taler for, at psykologstanden i højere grad tilegner sig specialviden om aldringens psykologi.

Gerontofobi er angst for alderdommen. Og måske er det angsten, der stiller sig i vejen, når kun relativt få psykologer vælger at specialisere sig i det aldrende menneskes psyke, gerontopsykologien?

I Gerontopsykologisk Selskab under Dansk Psykolog Forening tager man notits af, at den demografiske udvikling i Danmark og hele den vestlige verden fører til, at store årgange trækker sig tilbage fra arbejdsmarkedet, mens det kun er små årgange, der kommer ind på arbejdsmarkedet.

Ifølge psykolog Anna Aamand, formand for Gerontopsykologisk Fagnævn, ser vi herhjemme en tendens til, at et stigende antal ældre forbliver på arbejdsmarkedet, også efter at de er fyldt 65. Der er politisk enighed om at fastholde udviklingen og motivere de ældre til at blive på arbejdsmarkedet, idet arbejdsstyrken vil falde, såfremt der ikke gøres en indsats. I Anna Aamands øjne har gerontopsykologer derfor en

Vi oplever også en generel tendens til, at flere og flere ældre efterspørger psykologer med mere viden om det at blive ældre

naturlig plads i at udmønte strategien ved at skabe og udbrede en generel viden om ældres potentielle ressourcer, begrænsninger og behov.

Alligevel er det ikke kommet til noget gerontopsykologisk ekspansion, hverken i Danmark eller i udlandet. Tværtimod.

Herhjemme kan man umiddelbart pege på fire forhold

med betydning for den uventede udvikling: En række af de traditionelle gerontopsykologiske opgaver blev med kommunalreformen i 2007 flyttet fra regionerne til kommunerne, uden at psykologstillingerne fulgte med. Kommunernes pårørendeindsats involverer typisk ikke psykologer. Gerontopsykologi er reelt ikke repræsenteret på universiteterne, og der foregår ikke forskning. Derudover er der ikke mange psykologer, der søger specialet. Det hænger sammen med den manglende repræsentation på universiteterne og det lille stillingsudbud, mener Anna Aamand.

Skubber i den rigtige retning

Det er ærgerligt, lyder det samstemmende fra Sofie Nautrup Stisen og Susanne Bollerup Overgaard, psykologer hos Senior i Vejle Kommune. De arbejder inden for det gerontopsykologiske område og opfordrer fagfæller til at se i samme retning. Ikke blot fordi uddannede gerontopsykologer kan blive en mangelvare i fremtiden, men fordi jobbet er meningsfuldt og alsidigt.

Begge er synes, at nye udfordringer og faglige udviklingsmuligheder snarere er reglen end undtagelsen inden for ældreområdet. Gerontopsykologien refererer nemlig til alt lige fra social- og personlighedspsykologi, udviklingspsykologi, klinisk psykologi, pædagogisk psykologi til

>

- > neuropsykologi og arbejds- og organisationspsykologi. Og behovet for at trække på mange psykologfaglige vidensområder er et stort plus.

Allerede under psykologstudiet stødte Sofie Nautrup Stisen dog på fordomme om det at arbejde med ældre: en medstuderende gav ligefrem udtryk for, at hun var parat til at arbejde med 'alt undtagen ældre!' Men yngre psykologer kan sagtens føle sig hjemme i opgaven, er Susanne Bollerup Overgaard og Sofie Nautrup Stisen enige om.

- Når det faglige grundlag er i orden, kan man udmærket også som ung arbejde som gerontopsykolog. Vi kommer i berøring med mange eksistentielle spørgsmål og overvejelser og ser det som en gave, der også kvalificerer vores egne valg i livet.

- Vi oplever også en generel tendens til, at flere og flere ældre efterspørger psykologer med mere viden om det at blive ældre og leve en seniortilværelse med alt, hvad det fører med sig.

De to fremhæver som en kvalitet, at gerontopsykologien netop ikke blot er orienteret mod forfald. Tværtimod er den udviklingsorienteret, og selv om en person fx er dement, kan man altid gøre noget, der kan forandre tingene til det bedre.

- Når det går rigtig godt, har man en klar fornemmelse af at have gjort en positiv forskel for den ældre borger. Når alle kræfter omkring en borger mødes og man kan byde ind med forskellige perspektiver fra forskellige faggrupper, opnår man en anden forståelse for personens adfærd og behov. Man skubber den pågældende i den rigtige retning. Det er en enorm god fornemmelse at have bidraget til den proces.

BAGGRUND

Artiklen bringes i sammenhæng med Psykologkampagnen, som retter opmærksomheden mod de jobmuligheder, psykologer ofte er mindre tilbøjelige til at rette blikket mod. Se Psykologkampagnen.dk.

Hvor er universiteterne?

I et strategipapir peger Gerontopsykologisk Selskabs bestyrelse på, at netop ældre konfronteres med nogle særlige eksistentielle, psykologiske og fysiske livsvilkår og livsopgaver. Viden om disse forhold giver gerontopsykologer et bredere og mere nuanceret og præcist perspektiv på ældrebefolkningen i forhold til almene kliniske psykologer. Med den stigende population af ældre vil det ifølge Anna Aamand være dybt

beklageligt, hvis de ikke får mulighed for at drage nytte af gerontopsykologernes viden og erfaring.

Hun påpeger at gerontopsykologer kan gøre en forskel, både samfundsmæssigt, individuelt samt på områder, hvor der er behov for en indsats, der kan understøtte en gerontopsykologisk udvikling og ekspansion. Sidstnævnte kræver at der fra universiteternes side også lægges mere vægt på gerontopsykologien.

- Vi befinder os i en evidensbaseret kultur, hvor det er nødvendigt med forskning inden for et givet speciale for at skabe interesse, opmærksomhed og respekt. Universiteterne står centralt i udøvelsen af forskningen. Tidligere stod Aarhus Universitet stærkt i den gerontopsykologiske forskning med baggrund i Center for Gerontopsykologi. Centret er nu lukket, og Århus er ikke længere et centrum for gerontopsykologien i Danmark, fastslår hun.

- På universitetet har man en enkel lektorstilling i udviklingspsykologi, som inkluderer den sene livsfase, men hvor der til stillingen aktuelt er knyttet mere administrative opgaver. På Københavns Universitet er specialet helt fraværende, og det har aldrig haft nogen tradition der. Det er uklart for os, hvad der foregår på de andre universiteter. En undersøgelse af dette vil være hensigtsmæssig, siger Anna Aamand.

Selskabet opfordrer således til en øget repræsentation på universiteterne og i forskning om gerontopsykologi. Det vil give større opmærksomhed og respekt for faget og bidrage til at moderere de negative stereotyper om ældre og arbejdet inden for ældreområdet – med en ensidig fokusering på forfald, plejehjem, død, demens.

- En sådan udvikling vil sandsynligvis forstærke interessen for gerontopsykologer blandt offentlige arbejdsgivere og gøre faget mere synligt og nærværende. Samtidig vil det tilskynde de studerende til at overveje faget på lige fod med andre specialer, lyder Anna Aamands vurdering. ■

Ditte Darkó, stud.psych.